ARNHEMS COALITIE-AKKOORD 2022-2026

Inleiding

In een onrustige wereld staat ook Arnhem voor belangrijke beslissingen. De klimaatcrisis, de wooncrisis en de kloof tussen arm en rijk vragen allen om oplossingen. Daarom gaan we de komende jaren, vol overtuiging, samen met de stad werken aan **een toekomstbestendig Arnhem**.

We zien een stad voor ons waarin er veel meer **goede en betaalbare woningen** voor alle Arnhemmers zijn. Waarin enorme wachttijden voor een sociale huurwoning tot het verleden behoren en waarin het voor mensen weer mogelijk is om door te stromen naar een aantrekkelijke woning die bij hen past.

Daken zijn voorzien van zonnepanelen en huizen zijn maximaal geïsoleerd om zo min mogelijk gas en elektriciteit te verbruiken. De afhankelijkheid van fossiele brandstoffen is sterk afgenomen. Er zijn flinke stappen gezet om de stad gasvrij te maken. De schone lucht, de gezonde bodem en de goede waterkwaliteit maken **dat mens en dier in een prettige leefomgeving wonen**. Zo investeren we in een duurzame toekomst voor de huidige en volgende generaties en houden we de energielasten laag waarmee we energiearmoede blijvend tegengaan.

Arnhem wordt nog groener en aantrekkelijker voor mens en dier. **We behouden en versterken de natuur.** De groene straten en parken die goed zijn voor de biodiversiteit nodigen uit tot spelen, bewegen en ontmoeting. Er zijn uitstekende voorzieningen voor voetgangers en fietsers en mensen maken minder gebruik van de auto. We vinden dat alle wijken van Arnhem goed bereikbaar moeten zijn met betaalbaar openbaar vervoer.

Elke Arnhemmer krijgt volop **kansen** om zijn, haar of hun ambities waar te maken. Ook als je start met een achterstand. Mede door de Arnhem-Oost aanpak zijn we er in geslaagd om de tweedeling tussen arm en rijk te doorbreken. Iedereen moet genoeg middelen hebben om te kunnen rondkomen. We bieden perspectief op een kansrijke toekomst en investeren in **een sterke en circulaire economie** om de bestaanszekerheid van onze inwoners te waarborgen.

De ongelijkheid die van generatie op generatie overgaat, laten we achter ons. Voor iedereen in Arnhem is het **fijn opgroeien in leefbare wijken**. Discriminatie en racisme worden hard aangepakt. De buurt waarin kinderen en jongeren wonen en naar school gaan is een veilige plek die hen beschermt, uitdaagt en weerbaar maakt. Alle belangrijke partijen in een wijk vormen samen **een stevig netwerk** om jonge Arnhemmers heen en bieden hen perspectief. Het is de gemeenschap die hier het verschil maakt.

Arnhem is een **levendige, creatieve en kunstzinnige stad**. Alle Arnhemmers kunnen genieten van en meedoen aan een uiteenlopend en inspirerend cultureel aanbod dat in de hele stad beschikbaar is. Er is ruimte voor kunstenaars en creatieve makers. De diversiteit van kunst, de makers, de instellingen en de culturele top, werkt versterkend en verbindend.

Dit toekomstbeeld is niet zomaar een mooi vergezicht. Het is de optelsom van alle maatregelen en acties die in dit coalitieakkoord staan. Het is niet alleen ambitieus, maar ook **noodzakelijk**. De klimaat- en wooncrisis dulden geen stilstand. Daarnaast hebben de gevolgen van internationale politieke ontwikkelingen ook hun weerslag op Arnhem. Hoewel onze invloed zich beperkt tot onze stad, is het onze plicht om alles te doen wat in ons vermogen ligt om Arnhem toekomstbestendig te maken. Dit vraagt om een samenhangende aanpak over de grenzen van beleidsterreinen heen. Een crisisaanpak waarbij we tijdelijke of ongebruikelijke maatregelen om snel grote slagen te slaan, niet uit de weg gaan. **Wat Arnhem nodig heeft, is daadkracht en lef.**

Dat doen we als stadsbestuur niet alleen. De toekomst maken we samen. Steeds opnieuw zoeken en vinden we de **verbinding met bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties**. We werken op basis van heldere kaders, die stap voor stap samen met Arnhemmers worden uitgewerkt.

Hierbij is de gemeente in al haar rollen een betrouwbare overheid, die haar **afspraken nakomt** en in contact met de inwoner uitgaat van vertrouwen. De gemeente neemt de leiding bij ingewikkelde uitdagingen en legt over haar keuzes verantwoording af. Zo werken we aan het herstellen van het vertrouwen in de politiek.

Door te werken met een wijkgerichte aanpak zorgen we dat iedere wijk de focus en aandacht krijgt die nodig is. Hierbij hebben we oog voor specifieke **behoeftes in een wijk**. Zo zoeken we voortdurend de balans tussen collectieve oplossingen en maatwerk.

In Arnhem kijken we naar elkaar om. We zorgen voor Arnhemmers die het nodig hebben en zijn er voor hen. Wie het minder breed heeft, wordt ondersteund. Dit vraagt een grotere bijdrage van inwoners en ondernemers met meer draagkracht. Solidariteit gaat niet alleen over het heden, maar ook over de toekomst. We pakken de klimaatcrisis aan door nu **duidelijke en eerlijke keuzes** te maken en te **investeren** in groene en duurzame maatregelen.

Als Arnhemmers hebben we veel om trots op te zijn. Dit geeft ons het zelfvertrouwen en de energie om verder te bouwen aan Arnhem: **duurzaam, groen, kansrijk en verbonden**. Dat vraagt om een bijdrage van ons allemaal. De toekomst van Arnhem maken we samen.

Inhoud

Inleiding **2**

1. Een DUURZAAM Arnhem **6**
Arnhem duurzaam en klimaatneutraal 6
Minder parkeerplaatsen, meer nieuwe huizen 10
Minder afval door maatregelen die echt werken 11
Een circulaire en toekomst-bestendige economie 12

2. Een GROEN Arnhem **14**
Volop ruimte voor biodiversiteit 14
Een gezonde leefomgeving 15
Rechten en welzijn voor dieren 16
Duurzame mobiliteit 17

3. Een KANSRIJK Arnhem **19**
Meedoen 19
Bestaanszekerheid voor alle Arnhemmers 20
Gezond en veilig opgroeien 21
Voorrang voor kinderen met acute en complexe problemen 21
Wijken met voldoende voorzieningen 22
Meer perspectief voor inwoners Arnhem-Oost 23
Een vrij Arnhem is een veilig Arnhem 23

4. Een VERBONDEN Arnhem **25**
Meer geld voor verbindende cultuur met oog voor actuele vraagstukken 25
Laagdrempelige en duurzame evenementen verspreid over de stad 27
Beleefbaar Erfgoed 27
Arnhemmers betrokken en betrokken Arnhemmers 27
Een inclusieve en diverse stad 28
Goede vluchtelingenopvang met perspectief 29
Een moderne en betrouwbare gemeente 29
Digitalisering met een kritische blik 30

5. Financiën **32**

1. Een DUURZAAM Arnhem

Snelle en effectieve maatregelen zijn nodig om de klimaatcrisis te bestrijden. We zijn doordrongen van het feit dat we niet door kunnen gaan op oude voet: een fundamentele verandering is noodzakelijk. Bewoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen zijn hierbij onze partners en dragen ook hun verantwoordelijkheid. Er komen meer woningen. We bouwen klimaatpositief en natuurinclusief. We maken grote slagen met het verduurzamen van Arnhemse woningen en bedrijven. Afval benutten we als grondstof en de Arnhemse economie richt zich op circulariteit.

Arnhem duurzaam en klimaatneutraal

De klimaatverandering wacht niet op ons. De stijgende energiekosten maken duidelijk dat actie nu dringend nodig is. Een crisisaanpak is noodzakelijk waarbij de overheid een stevige regierol heeft. We houden vast aan de ambities van het programma *New energy made in Arnhem 2020-2030* en grijpen alle kansen aan om deze doelstellingen sneller te realiseren. Daarbij zetten we een mix van maatregelen in: we ondersteunen waar mogelijk en reguleren waar nodig. Om de doelstellingen in de wijken te bereiken, werken we in samenspraak met de stad de benodigde aanvullende maatregelen uit, bijvoorbeeld met burgerberaden. Als gemeente verduurzamen we ons vastgoed. Ons doel is dat Arnhem klimaatneutraal en duurzaam is, uiterlijk in 2050. We willen dan niet meer direct of indirect afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen en reststoffen.

Ondersteuning voor kwetsbare Arnhemmers

Bij de uitvoering van de plannen ondersteunen we kwetsbare inwoners. Dit is nodig omdat veel mensen in de knel komen door de stijgende energiekosten. We zetten flink in op energiebesparing. Ondersteuning door energiecoaches wordt gecontinueerd en zo nodig geïntensiveerd. Daarnaast werken we samen met partners in de stad aan structurele oplossingen.

Het isoleren van woningen heeft prioriteit. Daarom komt er een Arnhems isolatieprogramma. Hierbij kijken we naar alle Arnhemse woningen en ondersteunen we inwoners die dit het meest nodig hebben. Er komt een specifieke aanpak voor Verenigingen van Eigenaren (VvE's) en monumenten. Ook zorgen we dat particulieren mee kunnen liften als corporaties in hun buurt woningen verduurzamen.

De energietransitie moet inclusief zijn. Iedereen doet mee naar draagkracht. Vaak gaan de kosten voor de baten uit, terwijl niet iedereen de financiële mogelijkheid heeft om hierin te investeren. We onderzoeken welke oplossingen we hiervoor - naast duurzaamheidsleningen - kunnen bieden. Ook kijken we naar innovatieve financieringsmogelijkheden zoals baatbelastingen en gebouwgebonden financiering. We intensiveren de communicatieaanpak Arnhem Aan zodat meer Arnhemmers op de hoogte zijn van de mogelijkheden en de ontwikkelingen in hun wijk.

Om de energietransitie mede mogelijk te maken en over voldoende geld voor cofinanciering te beschikken, vullen we het klimaatfonds aan met 15 miljoen euro. Daarnaast komt er jaarlijks 1,5 miljoen euro voor duurzaamheid beschikbaar.

Duurzaamheid, betaalbaarheid en leveringsgarantie

De stijgende gasprijzen en de noodzaak snel zonder aardgas te kunnen, dwingen ons tot nieuwe warmteoplossingen. Deze oplossingen moeten betaalbaar en duurzaam zijn en bovendien leveringszekerheid garanderen. Voor veel wijken zijn warmtenetten de meest logische keuze. Als er inderdaad een warmtenet komt, willen wij dat de zeggenschap daarover zoveel mogelijk in publieke of coöperatieve handen is.

We onderzoeken welke nieuwe locaties we geschikt kunnen maken voor het opwekken van wind- en zonne-energie en kijken naar manieren om energie op te slaan. De ontwikkeling van groene waterstof blijven we ondersteunen.

In Arnhem werken we niet mee aan nieuwe initiatieven voor biomassa en kernenergie.

Samen op naar een duurzame stad
Bij nieuwbouw leggen we de lat hoog en zijn de bouwregels waaraan moet worden voldaan het minimum. Nieuwbouw is altijd natuurinclusief, klimaatadaptief en bij voorkeur energiepositief. Bestaande woningen moeten sneller worden verduurzaamd en we maken hier ook afspraken over met corporaties. We willen dat particuliere verhuurders hun bezit verduurzamen. Van bedrijven verwachten wij dat zij bijdragen aan een duurzame toekomst. De gemeente zal daarbij informeren, stimuleren, reguleren en controleren. Voor nieuwe grote energieslurpende bedrijven is geen plek in Arnhem, tenzij ze zelf hun eigen energie opwekken. We bezien welke regels en voorwaarden we hieraan kunnen stellen.

Bij alles wat we doen, is het streven naar duurzaamheid en brede welvaart ons uitgangspunt. De Global Goals (de 17 Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties) gebruiken we hiervoor als leidraad. Alle voorstellen die vanuit het college naar de gemeenteraad worden gestuurd, worden voortaan voorzien van een duurzaamheids- en welzijnsparagraaf. Hierin wordt opgenomen op welke wijze een voorstel bijdraagt aan het behalen van deze doelen.

Meer betaalbare en diverse woningen

Wonen is een grondrecht. Iedereen heeft recht op een goede en betaalbare woning. Helaas is de praktijk momenteel anders. Huren is onbetaalbaar en het kopen van een huis is voor starters en mensen met een gemiddeld inkomen bijna onmogelijk. De wooncrisis vraagt om een radicale omslag waarbij voor wonen niet langer het recht van de sterkste geldt. Door terug te keren naar het ideaal van goede volkshuisvesting pakken we een veel stevigere regierol. We sturen sterker op het gewenste resultaat: goede, betaalbare en duurzame woningen voor alle Arnhemmers.

In lijn met de afspraken in het Stadsakkoord en de Woondeal realiseren we samen met onze partners de komende twintig jaar 16.000 woningen. Om zeker te zijn dat we dit aantal halen, maken we meer plannen. Minimaal de helft van deze 16.000 nieuw te bouwen woningen valt in een betaalbare categorie (sociale- en middeldure huur en betaalbare koop tot de NHG-grens, conform landelijke definities). Minimaal 30 procent van de woningen is een sociale corporatiehuurwoning. Hier bovenop moeten er meer studentenwoningen worden gerealiseerd in Arnhem. We gaan hierover concrete afspraken maken, bij voorkeur met een corporatie die hierin is gespecialiseerd. Ook maken we met de partijen in het Stadsakkoord afspraken over betaalbare en sociale koopwoningen.

Bouwen in de bestaande stad, níet in natuurgebieden
Bestaande bouwplannen verrijken we zoveel mogelijk met meer ambitie op groen en woningen. Kansen die er zijn om groen toe te voegen, benutten we maximaal. Woningen bouwen we bij voorkeur via inbreiding en dus binnen de bestaande stad. Bouwen in natuurgebieden, parken en ander bestemd groen is uitgesloten, tenzij het gaat om (landbouw)grond waar de biodiversiteit juist versterkt kan worden door zowel natuur als woningen toe te voegen.

Het gebied ten noorden van de Beukenlaan behoudt een agrarische of natuurbestemming. In het Beekdal (Beekdal Paasberg) wordt niet gebouwd, ook niet op de sportvelden aan het Beekdal, mochten deze ooit vrijkomen. In het gebied rond de Kloosterstraat, waar nu een bouwbestemming op zit, kan wel worden gebouwd, ook met herschikking. Bij de besluitvorming over Stadsblokken-Meinerswijk hebben de coalitiefracties in de raad en de wethouders binnen het college de vrijheid om een eigen afweging te maken. Verder respecteren we bestaande contractuele verplichtingen of eerdere publiekrechtelijke besluiten.

Sterkere wijken met een divers woningaanbod
We streven naar levendige wijken waarin mensen van verschillende achtergronden en inkomens met elkaar samenleven. Om dat te bereiken sturen we actief op het divers maken van het woningaanbod in de verschillende wijken. De komst van duurdere huizen in een wijk mag niet ten koste gaan van ruimte voor huurders van sociale en andere betaalbare woningen. Bovendien zal met de groei van de stad het totaal aantal sociale corporatiehuurwoningen moeten toenemen. Het is uitgesloten dat de totale hoeveelheid sociale woningen in de stad afneemt.

Woningbouwcorporaties zijn belangrijke partners in de ontwikkeling van de stad. Aangezien de markt soms tekort schiet, stimuleren we onze corporaties om ook voor middeninkomens te bouwen. We maken ons sterk voor het openstellen van het aanbod van sociale corporatiehuurwoningen voor een grotere doelgroep.

We zijn bereid om onorthodoxe maatregelen te nemen om betaalbaar wonen voor veel meer Arnhemmers mogelijk te maken. Daarbij focussen we niet alleen op nieuwbouw maar blijven we ook inzetten op het verbeteren van de kwaliteit van bestaande woningen en wijken.

Steeds meer mensen hebben behoefte aan andere leef- en woonvormen. In ons woonbeleid is nadrukkelijk ruimte voor bijzondere woonvormen zoals (collectief) particulier opdrachtgeverschap (CPO en PO), wooncoöperaties en andere initiatieven uit de samenleving. We staan sympathiek tegenover deze vormen en faciliteren ze, mits dit bijdraagt aan onze woonopgave.

Tegengaan dakloosheid en bescherming huurders
Iedereen in Arnhem heeft recht op een thuis. Dakloosheid is een steeds groter wordend probleem. We zien kansen in het *housing first* principe waarbij daklozen woonruimte aangeboden krijgen zodat zij gemakkelijker weer grip op hun leven krijgen. We kijken ook naar

andere mogelijkheden, zoals de pilot ‘het bouwdepot’ voor dakloze jongeren die in verschillende steden wordt onderzocht. De positie van spoedzoekers heeft onze aandacht en we onderzoeken of zij geholpen zijn met flexwoningen. Door het tijdelijke karakter van dit soort woningen, komen hiervoor mogelijk locaties in beeld die voor permanente woningbouw minder geschikt zijn.

Als we ons beperken tot bijbouwen kunnen we de wooncrisis niet op korte termijn oplossen. Daarom moet de vrije huursector worden gereguleerd. Indien de Rijksoverheid hier extra mogelijkheden voor biedt, maken wij daar maximaal gebruik van. In de tussentijd zitten we zeker niet stil. We voeren in de hele stad verhuurdersvergunningen in, zodat malafide of discriminerende verhuurders kunnen worden aangepakt. Mogelijk biedt dit ons tevens de mogelijkheid om het verduurzamen en onderhoud van particuliere huurwoningen af te dwingen. We beschermen huurders beter door partijen die adviseren en ondersteunen op gebied van huren en wonen, zoals Stichting Het Huurdershuis, te versterken. De Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) krijgt meer budget om te handhaven op misstanden.

Investeren in de ontwikkeling van de stad

Om onze ambities te realiseren en daarbij minder afhankelijk te zijn van marktpartijen willen we een Stadsontwikkelfonds instellen. Dit geld kan worden ingezet om onze ambities te realiseren of als cofinanciering dienen voor middelen van andere overheden. Zo kunnen er bijvoorbeeld meer sociale huurwoningen worden gerealiseerd, maatschappelijke functies een plek krijgen of de openbare ruimte worden vergroend. We willen met het fonds zorgen dat projecten die kunnen worden versneld, daadwerkelijk sneller worden uitgevoerd. Ook voorkomen we met deze gelden dat projecten in tijden van crisis stilvallen. Het Stadsontwikkelfonds, een bestemmingsreserve, wordt vanuit verschillende bronnen gevuld. Zo worden de jaarlijkse positieve resultaten van het grondbedrijf erin gestort evenals de bijdrage voor bovenwijkse voorzieningen die we waar mogelijk bij bepaalde projecten aan projectontwikkelaars gaan vragen. Om te zorgen dat het fonds snel van start kan, wordt er eenmalig 4,4 miljoen euro beschikbaar gesteld. Samen met de 5,6 miljoen euro uit de jaarrekening 2021 voor de inzet en intensivering van de verstedelijkheidsopgave leidt dit tot een startbedrag van 10 miljoen euro.

Om meer te kunnen sturen op de ontwikkeling van de stad, voeren we een actiever grondbeleid. Aandachtspunt bij het uitvoeren van alle woningbouwplannen is de capaciteit om deze mogelijk te maken, die momenteel enorm onder druk staat. Om te voorkomen dat we als gemeente zelf de remmende factor zijn, stellen we hiervoor budget beschikbaar.

Minder parkeerplaatsen, meer nieuwe huizen

Openbaar vervoer knooppunten zijn strategische plekken om veel woningen te bouwen. Om dit mogelijk te maken

verlagen we de parkeernorm naar nul voor nieuwbouwprojecten in en rond de binnenstad of dichtbij een ov-knooppunt. Hierbij houden we uiteraard rekening met de doelgroep waarvoor wordt gebouwd. Er komen lagere parkeernormen voor de hele stad waarbij een zo laag mogelijke norm passend bij de aard van het project en de ligging wordt gehanteerd.

We breiden het parkeervergunningssysteem uit naar de gebieden waar dat nodig is. Dit systeem is gedifferentieerd naar buurt waarbij de eerste vergunning goedkoper is dan de volgende. De parkeertarieven worden met 50 cent verhoogd. We verminderen het aantal straatparkeerplaatsen in de binnenstad. Waar deze plekken vrij komen, willen we autoparkeerplaatsen vervangen door fietsparkeerplaatsen, ruimte om te spelen en extra groen. Om autoverkeer en filevorming in de binnenstad tegen te gaan, komt er aan de rand van de stad een verwijssysteem dat het aantal vrije parkeerplaatsen aangeeft. Ook willen we de transferia in zowel Arnhem-Zuid als Arnhem-Noord aantrekkelijker maken. We stoppen met de flitsparkeerplekken.

Minder afval door maatregelen die echt werken

Momenteel produceert een gemiddeld Arnhems huishoudens ongeveer 200 kilo restafval per jaar. Dat is fors boven de landelijke (VANG-)doelstelling van 30 kilo in 2025 waar ook Arnhem aan is gebonden. We vinden deze doelstelling belangrijk. Bovendien past minder restafval bij onze eigen duurzame ambities. We zien afval primair als grondstof en willen het zoveel mogelijk hergebruiken.

Het terugbrengen van de hoeveelheid restafval doen we samen met de stad. We organiseren in 2022 en 2023 burgerberaden zodat inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen kunnen meedenken over maatregelen die echt werken. We zetten vol in op preventie, gedragsverandering en maken Arnhemmers nog bewuster van hun consumptie en de hoeveelheid afval die dit met zich meebrengt. We maken bedrijven verantwoordelijk voor het schoonhouden van hun omgeving. Ook gaan we met hen in gesprek over hun aandeel in de afvalproductie, zoals hun keuze voor verpakkingsmateriaal.

Ondertussen monitoren we de resultaten van de lopende maatregelen scherp. Eind 2023 stuurt het college een evaluatie van het afvalbeleid naar de raad. Mocht blijken dat de geboekte voortgang onvoldoende is om ons doel van 30 kilo voor 2025 te halen, dan zijn maatregelen noodzakelijk. Hierbij is alles bespreekbaar en liggen alle mogelijke instrumenten en prikkels op tafel, waaronder diftar (gedifferentieerde tarieven) en nascheiding. De gemeenteraad moet hier, naar aanleiding van een voorstel van het college, voor de zomer van 2024 een besluit over kunnen nemen. Zo kunnen we indien nodig vanaf 2025 maatregelen invoeren om onze doelstelling daarna wél te halen.

Vooruitlopend op de evaluatie krijgen inwoners bij wijze van een pilot de

mogelijkheid om twee keer per jaar gratis grofvuil te laten ophalen.

Een circulaire en toekomstbestendige economie

Het oude economische denken heeft haar houdbaarheidsdatum bereikt. Het klimaat staat onder druk en ondanks een groeiende economie leveren grote groepen in onze samenleving in op koopkracht en welzijn. Dit moet en kan anders. We laten de oude kijk op economische groei los en staan voor een economie die zorgvuldig omgaat met de aarde en haar bewoners. Zo bouwen we samen aan een eerlijke en duurzame toekomst voor de volgende generaties. In 2023 stellen we budget beschikbaar voor de uitbreiding van de activiteiten om te komen tot een circulaire economie. Na de evaluatie van de huidige visie op circulaire economie wordt bekeken wat nodig is om te kunnen blijven inzetten op een circulaire economie.

Ondernemerschap, met name in het midden- en klein bedrijf, is belangrijk voor onze stad. Arnhemse bedrijven zorgen voor werkgelegenheid en innovatie. We bieden een goed ondernemersklimaat. Zo willen we dat ondernemers niet nodeloos worden belemmerd. Wanneer zij het idee hebben dat regels overbodig zijn, nodigen we ze uit dit te melden bij de gemeente.

De werklocaties in onze stad moeten groen, duurzaam en toekomstbestendig zijn. Met de groei van Arnhem, moet er ook voldoende ruimte zijn om te werken in de stad. Optimaal ruimtegebruik is daarom het uitgangspunt. Bedrijventerreinen leveren veel werkgelegenheid op. We vinden het belangrijk dat een aantal bedrijventerreinen een kwaliteitsimpuls krijgt, waarbij het realiseren van meer werkplekken belangrijk is voor een stad die groeit. Deze locaties moeten goed bereikbaar zijn met openbaar vervoer, de fiets en te voet. We staan open voor maatregelen als Bedrijven Investeringszones en bezien of baatbelasting ingezet kan worden voor benodigde investeringen.

Circulair en lokaal inkopen

Ondernemers die bijdragen aan een eerlijke en circulaire economie zijn belangrijke partners van de gemeente. We stimuleren deze ontwikkeling door circulair en lokaal inkopen de norm te maken. Zo kunnen reststromen worden verminderd en wordt hergebruik gestimuleerd. Door creatieve en verrassende samenwerkingen mogelijk te maken, komen we tot vernieuwende oplossingen en producten. We versterken de samenwerking tussen overheid, ondernemers en onderwijs. Kenniscentra, bijvoorbeeld op het gebied van duurzaamheid, innovatie en mode, spelen hier een belangrijke rol in en kunnen nog beter zichtbaar worden.

Regionaal, nationaal en internationaal samenwerken

Voor de Arnhemse economie is regionale en Europese samenwerking van belang. We gaan intensiever optrekken met nabijgelegen Duitse steden. Om gezamenlijk een stevige positie richting de Rijksoverheid en de Europese Unie te hebben, werken we regionaal samen in de Groene Metropoolregio. Het blijft bij veel regionale samenwerkingen een permanent aandachtspunt hoe de gemeenteraad grip kan houden op wat er wordt besproken en besloten.

Genieten van onze groene stad

Arnhem scoort goed op het gebied van recreatie en toerisme. We willen mensen zoveel mogelijk laten genieten van onze stad en het groen en de natuur die Arnhem zo bijzonder maken. Hierbij mogen de leefgebieden van dieren niet onder druk komen te staan. We waken voor verdere vercommercialisering van de openbare ruimte zodat er voldoende ruimte blijft voor Arnhemmers en bezoekers. We ontwikkelen een reclamecode met uitvoeringsplan om commerciële reclame in de openbare ruimte zoveel als mogelijk te beperken, waarbij wij zelf het goede voorbeeld geven. Leefbaarheid en openbaarheid zijn de belangrijkste uitgangspunten voor het gebruik van de publieke ruimte, daarbinnen is ruimte voor levendigheid en ondernemerschap.

Onze binnenstad staat voor grote opgaven. De transformatie naar een groen en compact winkelhart vraagt om een integrale benadering, gericht op het vergroten van de leefbaarheid. We gaan ons best doen om het toerisme beter over de stad te spreiden door meer aandacht te besteden aan bijzondere plekken en activiteiten in Arnhem-Zuid. Samen met ondernemers kijken we hoe het gebied op en rondom de Korenmarkt en omgeving aantrekkelijker kunnen maken waarbij we ook kijken naar de openbare ruimte.

Goede en veilige werkomstandigheden voor sekswerkers

We zien sekswerk als gewoon werk en willen de bedrijfstak verder decriminaliseren. Sekswerkers hebben recht op goede en veilige werkomstandigheden. De tippelzone blijft open zolang er vrouwen werken die nu een vergunning hebben.

Dutch Green Week

We gaan een Dutch Green Week organiseren. Een evenement waar we in Arnhem laten zien wat er allemaal mogelijk is op gebied van onder andere groen, energie en klimaatadaptatie, biodiversiteit en circulariteit.

2. Een GROEN Arnhem

Voor een goed en gezond leven is het belangrijk dat de stad groen, schoon en biodivers is. Voetgangers en fietsers krijgen ruim baan. De kwaliteit van lucht, water en bodem draagt bij aan een gezonde leefomgeving. De natuur heeft alle ruimte omdat deze op zichzelf waardevol is voor mens en dier. We erkennen de intrinsieke waarde van dieren en hun welzijn is essentieel.

Volop ruimte voor biodiversiteit
De biodiversiteitscrisis noopt ons om vol in te zetten op het vergroten en verbinden van onze prachtige natuurgebieden en parken. Hiermee versterken we de leefgebieden van wilde dieren. We willen ons groen ecologisch beheren en leveren maatwerk om de biodiversiteit te verhogen. Daarbij komt er ook meer samenhang in groenonderhoud, maaibeleid en zwerfafvalbeleid. Om de vitaliteit van parken en bossen te waarborgen maken we structureel budget vrij.

Binnen de grenzen van de gemeente Arnhem wordt biologische natuurinclusieve landbouw het uitgangspunt. Als pachtcontracten aflopen, stellen we als voorwaarde dat de grond natuurinclusief wordt bewerkt of we houden het in

eigen beheer. We stimuleren biologische stadslandbouw.

Op het gebied van klimaatadaptatie loopt Arnhem in Nederland voorop. Door de klimaatverandering worden de zomers heter, hebben we vaker wateroverlast en meer last van droogte. We blijven werken volgens de Strategie Klimaatadaptatie Arnhem zodat we de gevolgen van klimaatverandering kunnen opvangen en het leven in de stad prettig en gezond blijft. Ook is het onze ambitie om 10 procent van de verharding te verminderen. Dat betekent dat we in ieder geval de verharding die we niet nodig hebben, willen weghalen. We ontstenen de openbare ruimte waar dat kan en blijven ook onze inwoners stimuleren hun tuin zo groen mogelijk in te richten.

Naast het klimaatfonds waarvoor we 15 miljoen euro reserveren, komt er voor het klimaatadaptiefonds 12,5 miljoen euro beschikbaar. Daarnaast stellen we jaarlijks 750.000 euro beschikbaar zodat we onze ambitieuze vergroeningsplannen kunnen uitvoeren. Als verplicht onderdeel van ieder omgevingsplan wordt een omgevingskwaliteitsplan uitgewerkt, waarvan de klimaattoets een wezenlijk onderdeel is. Op deze manier worden onze ambities uit de omgevingsvisie ruimtelijk uitgewerkt. Bij de ontwerp-omgevingsvisie worden de afspraken uit het coalitieakkoord meegenomen.

Radicaal vergroenen
Arnhem is al een groene stad. Dat is goed voor dieren en veel mensen genieten hier enorm van. Dit betekent niet dat we tevreden kunnen zijn. We gaan het groene karakter van Arnhem radicaal versterken. In samenspraak met een aantal wijken hebben we de afgelopen periode wijkgroenagenda's gemaakt. De komende jaren krijgt iedere wijk zo'n agenda.

Om te zorgen dat iedere Arnhemmer voldoende groen in de buurt heeft, gaan we een norm van minimaal 48 vierkante meter groen per inwoner toepassen. We hanteren de 3 – 30 – 300 groennorm voor nieuwe ontwikkelingen en streven deze na in bestaande wijken. Deze groennorm houdt in dat elke inwoner vanuit zijn raam minimaal 3 bomen ziet, dat er 30 procent bladerdak in de wijk is en dat er voor iedereen binnen 300 meter van zijn, haar of hun huis een park of stuk groen van minimaal één hectare aanwezig is, bijvoorbeeld door het ontwikkelen van *tiny forests*.

We breiden de waardevolle bomenlijst uit met criteria gericht op het verbeteren van de biodiversiteit en het voorkomen van hittestress in de stad. We gaan uit van de criteria geformuleerd in het raadsvoorstel (zoals geagendeerd voor de vergadering van 24 november 2021), waarbij we afspreken dat de afstand tussen bomen wordt vergroot van 25 naar 50 meter en de kroondiameter wordt vergroot van 5 naar 7,5 meter.

Een gezonde leefomgeving
Het is van het grootste belang voor mens en dier dat de lucht, water en bodem kwalitatief goed zijn en dat er geen

sprake is van lichtvervuiling en geluidsoverlast. Om dit te verwezenlijken stellen we een Arnhems milieuplan op dat deel kan uitmaken van de omgevingsvisie en omgevingsplannen. We willen voldoen aan de Kaderrichtlijn Water en streven naar het behalen van de normen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). Tevens monitoren we de voortgang van het bereiken van de milieudoelstellingen. Om ongewenste ontwikkelingen tegen te gaan, verstevigen we het milieutoezicht (vergunningen, toezicht en handhaving). De Omgevingsdienst krijgt hier extra budget voor.

Als Arnhem zijn we voorstander van een landelijk vuurwerkverbod. We zullen ons hiervoor hard maken bij het Rijk. Tot het zover is, voeren we een lokaal vuurwerkverbod in. Als alternatief voor dit verbod op consumentenvuurwerk, organiseren we een lichtshow of een vuurwerkshow op Oudejaarsavond.

De overlast die houtstook veroorzaakt, baart onze grote zorgen. Houtrook is immers ongezond en in geval van slechte luchtkwaliteit of weersomstandigheden, blijft deze rook langer hangen. Met name Arnhemmers met longaandoeningen hebben daar last van. Daarom gaan we het stookalert van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) breed onder de aandacht brengen. We nemen in het omgevingsplan op dat stoken verboden is wanneer het stookalarm van kracht is en zullen hierop handhaven.

Rechten en welzijn voor dieren

We gaan de leefomgeving van planten en dieren verbeteren en vergroten, bijvoorbeeld door het versterken van de ecologische hoofdstructuur. We erkennen de intrinsieke waarde van in het wild levende dieren en laten hen zo veel mogelijk met rust. Het sportvisverbod dat nu al geldt, breiden we uit. Sportvisvergunningen die aflopen, worden niet meer verlengd. Over de gevolgen hiervan gaan we met de betrokken verenigingen in gesprek.

Wie wil jagen voor zijn, haar of hen plezier, moet niet in Arnhem zijn. Op onze eigen gemeentegrond is er geen ruimte voor hobbyjacht. In de gebieden die niet in ons bezit zijn, proberen we jacht te voorkomen in overleg met de provincie Gelderland en landeigenaren.

Wanneer een dier ernstige overlast vertoont, overwegen we altijd eerst een zo diervriendelijk en natuurlijk mogelijke aanpak. Het doden van overlast gevende dieren is de allerlaatste optie en er moet alles aan worden gedaan om dit te voorkomen.

De dierenopvang en de dierenambulance verrichten waardevol werk. Een goede huisdierenopvang in de nabije omgeving van Arnhem is essentieel. We zijn dan ook bereid om hieraan bij te dragen. Minima die in het bezit zijn van een Gelrepas behouden hun 50 procent korting op de dierenartsrekening. Hondenbezitters moeten in elke wijk terecht kunnen op een veilige hondenloslaatplek.

Dieren hebben recht op natuurlijk gedrag. We doen alles wat in onze macht ligt om de inzet van dieren bij evenementen te beperken. Dierenwelzijn kan ook worden versterkt via andere beleidsterreinen. Zo kan huiselijk geweld een indicatie zijn voor dierenmishandeling en vice versa. Daarom zijn we in contacten met onze inwoners extra alert op beide vormen van mishandeling.

Bij lunches of diners die de gemeente organiseert is veganistisch eten het uitgangspunt. We werken volgens het concept ‘Carnivoor? Geef het door!’, waarmee de sociale norm wordt omgedraaid. Menu’s zijn standaard plantaardig; mensen die vlees of vis willen eten, moeten dat doorgeven. Dit geldt ook voor ontvangsten die partners voor de gemeente organiseren. We gaan in gesprek met partijen die aan de gemeente gelieerd zijn en bespreken met hen of zij dit concept ook kunnen doorvoeren.

Duurzame mobiliteit

In Arnhem is verkeersoverlast een steeds groter wordend probleem. De bereikbaarheid van de stad laat te wensen over. Het vele verkeer maakt dat de luchtkwaliteit op veel plekken in de stad slecht is. In de verdeling van de schaarse ruimte op straat komt eerst de voetganger, dan de fietser, dan het openbaar vervoer en vervolgens pas de auto. Hierbij blijven we oog houden voor degenen die afhankelijk zijn van een auto. Met deze duurzame keuzes, vergroten we de leefbaarheid van de stad.

We stellen een nieuw mobiliteitsplan op waarin naast de bereikbaarheid van de stad, het tegengaan van verkeersoverlast en schone lucht de uitgangspunten zijn. Het in 2018 extra beschikbaar gestelde bedrag voor autobereikbaarheid, gebruiken we hiervoor. We kijken breder naar de verkeersstructuur voor de hele stad en specifiek naar het centrum en de singels. We maken plannen om het aantal auto’s in en om de binnenstad terug te dringen en doorgaand verkeer en distributie aanzienlijk te beperken. We verminderen in de hele stad, waar mogelijk, het aantal rijbanen. Zowel de hoge als de lage Rijnkade worden een wandel- en fietspromenade en in ieder geval autoluw. We investeren in nieuwe fietspaden en verkennen in deze raadsperiode nader de mogelijkheden voor een nieuwe fietsbrug over de Rijn.

Maximumsnelheden op wegen van 70 kilometer per uur worden teruggebracht naar 50 kilometer per uur. In de bebouwde kom is 30 kilometer per uur het uitgangspunt. Hierbij houden we rekening met de doorstroming en het belang daarvan wordt meegenomen bij de uitwerking van plannen voor onderhoud en herinrichting. We zien de voordelen van ‘leefstraten’ waar de auto te gast is en gaan hiermee desgewenst samen met wijken aan de slag.

We handhaven de Milieuzone, waar erg vervuilende motorvoertuigen worden geweerd. Als de Rijksoverheid het mogelijk maakt om strengere normen te stellen, dan volgen we die. Op basis van de luchtkwaliteit wordt in het

mobiliteitsplan gekeken of uitbreiding van het gebied noodzakelijk is. Mocht dit het geval zijn, dan hebben we oog voor mensen die hierdoor in de problemen komen.

Het openbaar vervoer in Arnhem moet worden verbeterd. Om dit te realiseren, gaan we in gesprek met de Rijksoverheid en de provincie. De provincie is concessiehouder én onze partner in de verstedelijkingsstrategie en de woondeal. Goed openbaar vervoer is in onze ogen noodzakelijk om deze te laten slagen. Het gaat hierbij om vervoer binnen de stad en in de regio, maar zeker ook om de verbinding met bijvoorbeeld de Randstad. We streven naar betere internationale treinverbindingen. Om de mobiliteit van minima te vergroten, wordt het met de Gelrepas mogelijk om voor één euro met het openbaar vervoer te reizen.

3. Een KANSRIJK Arnhem

Arnhem is een eerlijke en sociale stad. Elke Arnhemmer krijgt de mogelijkheid om het beste uit zichzelf te halen vanuit een stevige basis met bestaanszekerheid voor iedereen. Arnhemmers die hulp of ondersteuning nodig hebben, krijgen die thuis of kunnen daarvoor laagdrempelig in de buurt terecht. Door hen zo snel mogelijk te helpen, voorkomen we complexere problemen. De school en andere maatschappelijke gebouwen vormen de verbindende kern van de gezonde en veilige omgeving waarin kinderen en jongeren opgroeien en buurtgenoten elkaar treffen. Jong en oud worden in hun wijk uitgedaagd om te sporten, spelen en bewegen, wat bijdraagt aan hun mentale en fysieke welzijn. De waardevolle lessen die we leren van de Arnhem-Oost aanpak passen we ook toe in de rest van de stad.

Meedoen

Alle Arnhemmers moeten kunnen meedoen in de samenleving. Het hebben van werk of anderszins bijdragen aan de samenleving, is voor mensen belangrijk. Iedereen in Arnhem heeft recht op een goed leven dat bij hem, haar of hen past. Mogelijkheden om jezelf te kunnen ontwikkelen en het recht op bestaanszekerheid zijn daarvoor essentieel. Daarbij mag het niet uitmaken in welke wijk je woont.

In Arnhem zijn we solidair met elkaar. We stimuleren onze inwoners om aan het werk te gaan en ondersteunen hen bij het vinden van een betaalde baan. Als dit niet lukt, of als dat onvoldoende inkomen oplevert, bieden we hulp. Elke Arnhemmer moet kunnen rondkomen. Voor de stijgende energiekosten op korte termijn krijgen Arnhemmers die de energierekening niet kunnen betalen inkomensondersteuning, in de vorm van een wintertoeslag. We stellen daarvoor een energiearmoedefonds van 10 miljoen euro in. Tegelijkertijd bieden we oplossingen voor de langere termijn.

We geven op een sociale manier uitvoering aan de Participatiewet door – binnen de wettelijke mogelijkheden – te werken vanuit vertrouwen, geen tegenprestatie te vragen voor een uitkering en door middel van maatwerk de kostendelersnorm zo sociaal mogelijk uit te voeren. De bijstand voeren we regelarm uit. Dit betekent dat wie iets wil bijverdienen in de bijstand, daar ook wat aan overhoudt. Hiervoor blijven we de wettelijke inkomstenvrijlatingen toepassen, waardoor parttime werken in een uitkeringssituatie lonend is. Om dit nog aantrekkelijker te maken, voeren we een bijverdienpremie in. In het verlengde daarvan willen we experimenteren met een standaard besteedbaar inkomen of basisinkomen. Zodra de Rijksoverheid dit mogelijk maakt binnen sociale randvoorwaarden, gaan we aan de slag met een pilot.

We geven maximaal uitvoering aan onze verplichting om Arnhemmers zo goed mogelijk te begeleiden naar werk, bijvoorbeeld via opleidingen of beschut werk. Voor Arnhemmers die nu nog (langdurig) niet aan het werk komen, zetten we alles op alles om hen – zoveel mogelijk op maat – weer perspectief te bieden. Deze inspanningen om Arnhemmers aan het werk te helpen, krijgen een extra impuls van 9,25 miljoen euro. Initiatieven vanuit de stad die bijdragen aan dit doel, stimuleren we.

Krappe arbeidsmarkt
De krapte op de arbeidsmarkt is zorgwekkend. In essentiële sectoren als techniek, onderwijs en zorg, kampen we met een gebrek aan werknemers. Om vraag en aanbod beter op elkaar te laten aansluiten trekken we intensiever op met het onderwijs en het bedrijfsleven. Indien nodig kunnen mensen worden opgeleid voor het werk dat beschikbaar is. Arnhem is een studentenstad en we zorgen dat het voor studenten aantrekkelijk is om tijdens en na hun studie in de stad te wonen en werken.

Bestaanszekerheid voor alle Arnhemmers

We willen bestaanszekerheid bieden, bij voorkeur door mensen aan het werk te helpen. Als dit niet lukt is er een vangnet. Helaas wordt armoede nog dikwijls van generatie op generatie doorgegeven. In welke wijk je woont is daarbij nog te vaak een bepalende factor. We willen dit doorbreken en focussen daarbij vooral op kinderen en jongeren.

We zorgen voor goede en eerlijke inkomensondersteuning. We willen meer aandacht voor het besteedbaar inkomen. Een armoedeval – bijvoorbeeld als mensen gaan werken of meer gaan werken – willen we zoveel als mogelijk voorkomen.

Armoedebestrijding, schulddienstverlening en bewindvoering zijn wezenlijke taken voor de gemeente. We voeren deze op een zo eerlijke en sociaal mogelijke manier uit. Dit maakt de armoedebestrijding niet alleen menselijk maar ook effectief. Om hier weer meer grip te krijgen maken we een plan van aanpak om deze taken beter te organiseren, bijvoorbeeld binnen onze eigen publieke dienst.

Gezond en veilig opgroeien

Onderwijs is een cruciale pijler bij het tegengaan van kansenongelijkheid. Kinderen en jongeren moeten in alle wijken in Arnhem kunnen opgroeien in een gezonde en veilige omgeving waar school een wezenlijk onderdeel van is. We willen dat leerlingen zich optimaal en in hun eigen tempo kunnen ontwikkelen. Daarom maken we middels huisvesting brede brugklassen en doorstroming tussen verschillende onderwijsvormen mogelijk. Met het onderwijs werken wij een plan uit voor rijke schooldagen aanvullend op het onderwijsprogramma. Ook voor hoog- en andersbegaafden is het belangrijk dat er voldoende onderwijsaanbod in of in de buurt van Arnhem is.

School als middelpunt van de wijk
Er moeten voldoende, kwalitatief goede en voor iedereen toegankelijke schoolgebouwen zijn, die optimaal bereikbaar zijn met de fiets, het openbaar vervoer of te voet. Met één integraal huisvestingsplan (IHP) kunnen we beter aansluiten op de maatschappelijke opgave in de stad en de verschillende opgaven per wijk. Daarom komt er één plan voor de volledige onderwijshuisvesting en investeren we hier de komende jaren fors in.

De school en het schoolgebouw worden nog meer een centraal punt in de wijk, waarin niet alleen ontmoeting tussen kinderen en jongeren maar ook tussen buurtgenoten onderling plaatsvindt. Ook na schooltijd gaan we de schoolgebouwen beter benutten, waardoor ze een bredere functie krijgen binnen de samenleving.

Bij de verdere verduurzaming van Arnhem worden ook schoolgebouwen meegenomen. We gaan de schoolgebouwen vergroenen en energiezuinig maken, met een gezond binnenklimaat en groene schoolpleinen die uitnodigen tot spelen en bewegen. Daar waar scholen (vaker) buiten les willen geven, moedigen we dat aan en faciliteren we dat waar mogelijk.

Voorrang voor kinderen met acute en complexe problemen

Jonge Arnhemmers die met problemen worstelen, moeten zo vroeg mogelijk worden geholpen om zwaardere problematiek te voorkomen. Dit gebeurt zo veel als mogelijk thuis, op school en in de buurt. We zetten in op preventie door de gezinshulp op maat verder uit te breiden. We gaan door met suïcidepreventie. We willen eenzaamheid onder jongeren tegengaan en gaan hierover met hen in gesprek.

De gemeente is verantwoordelijk voor de jeugdzorg. Kinderen en jongeren met acute en complexe problemen moeten snel hulp kunnen krijgen. Wachtlijsten zijn onwenselijk en we zetten in op snelle ondersteuning van kinderen die toch op een wachtlijst terecht zijn gekomen. We maken afspraken met jeugdzorginstellingen om de kinderen met de meest acute problemen als eerste te helpen. Als gemeente houden we streng toezicht op wat er met kinderen en jongeren binnen de jeugdzorg gebeurt en pakken we een stevige regierol. Jeugdzorg met verblijf is een ingrijpende en vaak onwenselijke maatregel. Als er geen alternatieven zijn die werken, blijven we jongeren volgen om te bezien of dit echt de beste optie is. Wij verwachten van jeugdzorginstellingen dat zij deze lijn volgen, ook met het op- en afschalen van hulp.

Wijken met voldoende voorzieningen

Elke wijk moet voldoende zorg- en welzijnsvoorzieningen hebben waar Arnhemmers laagdrempelig naar toe kunnen. Ouderen moeten oud kunnen worden in hun eigen buurt, dit draagt bij aan gezondheid en geluk. Hiervoor moeten voldoende woningen voor ouderen beschikbaar zijn. Een verhuiscoach kan bij het vinden van een passende woning helpen. We willen zorgen dat ook ouderen die minder mobiel zijn, hun huizen weer meer uitkomen. Ook streven we naar fysieke en mentale fitheid van onze inwoners en blijven we inzetten op Arnhem als dementie-vriendelijke stad.

De negatieve gevolgen van marktwerking op de zorg en jeugdzorg gaan we tegen. Daarvoor maken we heldere afspraken met zorgaanbieders, waarbij we bureaucratie zoveel mogelijk willen vermijden. Criminele uitwassen pakken we aan en willen we zo veel mogelijk voorkomen.

Groene wijken die uitnodigen om te bewegen

Arnhem moet een stad zijn die jong en oud uitdaagt tot sporten en bewegen. Sporten is immers niet alleen leuk en inspirerend maar ook mentaal en fysiek gezond en verbindend. Daarom investeren we in een groene en toegankelijke openbare ruimte die aantrekkelijk is om te sporten en bewegen, waaronder ook *urban sports* in de buurt. We kiezen ervoor om alle *infill* (rubbergranulaat) kunstgrasvelden te vervangen door een duurzaam alternatief. Mochten er kunstgrasvelden aan vervanging toe zijn, dan wordt per veld of sportcomplex bekeken of het mogelijk is om kunstgras te vervangen voor natuurlijke grasvelden.

Preventie en gezondheid

Samen met partners zoals onderwijsinstellingen, sportorganisaties en bedrijven verbreden we het Arnhemse preventieakkoord. Daarin maken we afspraken over sport en bewegen, voeding, vitaliteit van ouderen en een gezonde leefstijl. Ook maken we afspraken met sportaanbieders over het verbeteren van inclusie en het tegengaan van discriminatie en racisme.

Er rust helaas nog altijd een stigma en taboe op hiv. Door middel van voorlichting helpen we dit verder te doorbreken. Naast voorlichting hierover, moeten we ook inzetten op het voorkomen van hiv bijvoorbeeld door middel van het PrEP-programma. Wij vinden dat het uitbreiden hiervan aan de Rijksoverheid is en zullen hiervoor een lobby voeren. In afwachting daarvan breiden we de toegang tot PrEP-zorg uit.

Meer perspectief voor inwoners Arnhem-Oost

Het bieden van eerlijke kansen, het tegengaan van de tweedeling in onze stad en het doorbreken van generatiearmoede zijn voor ons wezenlijke ambities. Daarbij vinden wij het noodzakelijk om stevig in te zetten op het versterken van onze kwetsbare wijken. We willen de leefbaarheid verbeteren en meer perspectief bieden aan de inwoners van deze wijken, met een bijzondere focus op kinderen en jongeren. Om te voorkomen dat kinderen zonder eten of met ongezond eten op school komen, gaan we gezonde schoolmaaltijden aanbieden op scholen waar dat het hardst nodig is.

De afgelopen jaren is een start gemaakt met de Arnhem-Oost aanpak, in de wijken Geitenkamp, Klarendal, Presikhaaf, het Arnhemse Broek en Malburgen. Dit was nodig, aangezien veel wijken in Arnhem-Oost een meer doelgerichte en samenhangende aanpak verdienden dan ze voorheen kregen. We gaan hier vol voor en committeren ons langjarig aan deze Arnhem-Oost aanpak, die alleen kan slagen met structurele aandacht en inzet. Dit langjarige commitment moet worden onderkend en uitgedragen door gemeente, provincie en het Rijk. We stellen een doorbraakteam in dat aan de slag gaat met het bestrijden van achterstanden en het verbeteren van de levens van inwoners. Dit team staat tussen de gemeente en wijken in, werkt intensief samen met bewoners en betrokken organisaties en kan bij (dreigende) impasses ingrijpen.

De komende jaren gaan we aan de slag met het maken en uitvoeren van concrete plannen. Daarbij is ruimte voor experiment, sociale innovatie en doorbraakmethoden. We voeren de aanpak uit met concrete uitvoeringsagenda's met daarin plannen op de verschillende deelgebieden die integraal worden uitgewerkt. Uiteraard investeren we hier als gemeente fors in. Dat doen we door een fonds in te stellen van 5 miljoen euro en jaarlijks 1,5 miljoen euro beschikbaar te stellen. De lessen die we trekken uit de aanpak in Arnhem-Oost gaan we, waar mogelijk, toepassen in de rest van de stad.

Een vrij Arnhem is een veilig Arnhem

Om vrij samen te leven, is een veilige omgeving van groot belang. Veiligheid komt in veel beleidsterreinen terug en is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. We gaan door met de samenwerking die dwars door de verschillende thema's en domeinen heen is ingezet. Daarbij zetten we in op een veilige buurt, school en thuissituatie en bieden we Arnhemmers

die het moeilijk hebben perspectief. Kinderen en jongeren krijgen alle kans om zich volop te ontwikkelen en het beste uit zichzelf te halen, bijvoorbeeld door middel van de pedagogische wijk en de rijke schooldag. Per wijk kijken we wat nodig is en welke aanpak het meest effectief is. In alle wijken hebben we aandacht voor het tegengaan van huiselijk geweld en woonoverlast. Succesvol jongerenwerk in de wijken krijgt een structureel budget zodat zij financiële zekerheid hebben om hun belangrijke werk voort te zetten.

We zetten volop in op preventie maar realiseren ons dat handhaving ook nodig is om de leefbaarheid in wijken te waarborgen. Dat betekent dat we criminaliteit zoveel als mogelijk proberen te voorkomen en dat we misdaden zoals uitbuiting, mensenhandel en andere vormen van ondermijning tegelijkertijd hard aanpakken.

Buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) zijn dienstverlenend, kunnen preventieve werking hebben en handhaven de norm die geldt in onze stad. Het handhavingsbeleid wordt geactualiseerd volgens deze uitgangspunten. We maken een plan voor leefbare wijken en als onderdeel hiervan investeren we in scholing en kunnen we extra boa's in dienst nemen.

We gaan (seksuele) intimidatie op straat tegen. Voorlichting over online criminaliteit, zoals *grooming* en *phishing*, blijft onderdeel van onze aanpak. Etnisch profileren is onacceptabel en we doen er alles aan om dit in Arnhem tegen te gaan. We zijn terughoudend met cameratoezicht. We kiezen in het kader van de privacy nadrukkelijk niet voor geautomatiseerde observatie, zodat we geen herleidbare individuen automatisch volgen. Om de orde te kunnen handhaven bij grote evenementen in de stad is monitoring alleen mogelijk wanneer deze anoniem en niet herleidbaar is. De huidige wietexperimenten zetten we door en indien zich vanuit het Rijk meer proeven aandienen of op een andere manier verdere verruiming mogelijk is, maken we daar gebruik van.

4. Een VERBONDEN Arnhem

Verbinding is het cement van de Arnhemse samenleving. We zijn solidair en kijken naar elkaar om. Arnhemmers voelen zich betrokken bij hun stad. Zij zijn voor de gemeente waardevolle deskundigen als het gaat over hun eigen leefomgeving. Verbindingen worden ook gelegd door investeringen in kunst, cultuur en het toegankelijk maken van historisch erfgoed. Arnhem is een inclusieve stad waar iedereen zichzelf kan zijn. We verwerpen alle vormen van discriminatie en racisme en investeren in een veilige omgeving voor alle Arnhemmers.

Meer geld voor verbindende cultuur met oog voor actuele vraagstukken

Kunst en cultuur verbinden Arnhemmers en maken de stad mooier en aantrekkelijker. Het zijn creatieve en vernieuwende elementen die het karakter van onze stad versterken. Dankzij het bruisende en diverse aanbod dat Arnhem te bieden heeft, kan iedereen meedoen met en genieten van kunst en cultuur, ongeacht achtergrond, leeftijd of inkomen. We investeren in zowel het topsegment, makers en breedtekunst en -cultuur. We stimuleren onze culturele topgezelschappen en de samenleving om

verbinding te zoeken met beginnende Arnhemse makers en kleinere organisaties en gezelschappen. Daarbij maken we ook gebruik van het platform gericht op culturele samenwerking binnen de regio Arnhem Nijmegen (Schakel025).

Voor programmering maken we meer geld vrij. *Crossovers* en experimenten houden de cultuursector bruisend, levendig en aantrekkelijk. Dat vinden wij belangrijk. We willen voldoende aanbod op het gebied van literatuur en *spoken word*. Vanwege de toenemende polarisatie moet er in Arnhem ruimte zijn waar we met elkaar in debat kunnen gaan. In de openbare ruimte komt meer plek voor kunst, waaronder *street art.*

Kunst- en cultuurinstellingen zijn grote werkgevers in de stad, die we zo goed mogelijk willen faciliteren. De creativiteit en de aanwezigheid van ArtEZ is erg waardevol voor onze stad. We zoeken nadrukkelijk de verbinding tussen cultuur, welzijn en het onderwijs.

Huisvesting voor cultuur
Zowel voor de topgezelschappen als voor de breedtekunst zorgen we voor adequate huisvesting. Ook voor de creatieve sector, waaronder makers, moeten voldoende vierkante meters beschikbaar zijn. Maatschappelijke gebouwen moeten betaalbaar verhuurd kunnen worden voor cultuureducatie en -participatie voor zover dit de hoofdfunctie van het gebouw niet hindert. Als gemeentelijk vastgoed vrijkomt kijken we eerst of dit kan worden ingezet voor maatschappelijke functies, waaronder de creatieve sector. Waar nodig en met een passende businesscase kunnen voor dit doeleinde strategische aankopen worden gedaan.

Arnhem kent met de Sonsbeektentoonstelling en *State of Fashion* twee beeldbepalende, internationale *events* waar we trots op zijn. Samen met de organisatie van Sonsbeek bekijken we hoe we deze internationaal gerenommeerde tentoonstelling nog meer kunnen versterken. Ook willen we dat de Sonsbeektentoonstelling bekender wordt bij een grotere groep Arnhemmers. Daarnaast blijven we *State of Fashion* steunen.

De renovatie van het Stadstheater wordt doorgezet, inclusief de kleine zaal. Toneelgroep Oostpool en Introdans zijn aan zet om hun eigen nieuwe huisvesting te realiseren. We steunen hen in dit project en vinden het logisch als dat in de nabijheid van het Stadstheater zou zijn.

Nieuw cultureel centrum in Arnhem-Zuid
Momenteel is het culturele aanbod niet goed verdeeld over de stad. Er zijn te weinig culturele voorzieningen in Arnhem-Zuid. Daarom komt er een cultuurcentrum in Zuid met ruimte voor cultuureducatie, cultuurparticipatie en presentatie. Hiervoor stellen we een jaarlijks bedrag van 1 miljoen euro beschikbaar, waaruit zowel de programmering als huisvesting kan worden betaald. Met cultuurpartners en andere betrokkenen maken we een plan voor een nieuw cultuurcentrum in Zuid. Kronenburg ligt op een goed bereikbare locatie en hier komen steeds meer mensen wonen. Dit betekent dat het cultuuraanbod ook moet meegroeien. Kronenburg lijkt dan ook een logische locatie voor een nieuw cultuurcentrum. Bij de realisatie van dit culturele centrum in Zuid kijken we nadrukkelijk naar de behoeften van inwoners, voor nu en in de toekomst. De vestiging van de Jacobiberg maken we mogelijk in Arnhem-Zuid.

Cultuureducatie moet voor elk kind beschikbaar zijn. ‘Muziek in de klas’ zetten we door en alle schoolgaande kinderen en jongeren tot 18 jaar moeten gratis naar voorstellingen, concerten of het museum kunnen. Bovendien kan cultuureducatie of cultuurdeelname een belangrijk onderdeel zijn van de rijke schooldag. De Gelrepas blijft beschikbaar om cultuurparticipatie te bevorderen.

Laagdrempelige en duurzame evenementen verspreid over de stad

Evenementen in Arnhem moeten zo divers, inclusief, laagdrempelig en duurzaam mogelijk zijn en mogen niet ten koste gaan van onze mooie, kwetsbare natuur. De plekken die momenteel zwaar belast worden, willen we beter beschermen door een betere spreiding van evenementen over de stad. Hiervoor worden locatieprofielen opgesteld, waarin per locatie wordt aangegeven wat de mogelijkheden en voorwaarden zijn om daar een evenement te houden.

Laagdrempelige en succesvolle evenementen willen we graag behouden. De subsidieregeling wordt herzien waardoor deze evenementen kunnen blijven bestaan. We zijn tegen vercommercialisering van evenementen wanneer we deze als gemeente subsidiëren.

Beleefbaar Erfgoed

Arnhem heeft erfgoed om te koesteren, zoals de Historische Kelders. We willen het erfgoed in de stad zo toegankelijk mogelijk maken. Bij de jaarlijkse Tweede Wereldoorlogherdenkingen besteden we de komende jaren meer aandacht aan minderheden en de rol van het verzet. We kijken bij het erfgoed uit de Tweede Wereldoorlog breder dan operatie Market Garden. Bij herdenkingen blijven we oog houden voor de link met actuele internationale ontwikkelingen. Ook staan we meer stil bij sporen uit de Koude Oorlog.

Arnhemmers betrokken en betrokken Arnhemmers

Onder meer de lage opkomstcijfers bij de verkiezingen tonen de noodzaak van het vergroten van de betrokkenheid van Arnhemmers bij de gemeentepolitiek. Goed contact met onze inwoners heeft voor ons prioriteit. Als gemeente laten we meer zien wat we doen in de wijk. We gaan onze inwoners en andere belanghebbenden snel en vroegtijdig betrekken bij de dingen die we in de stad doen, waarbij telkens vooraf duidelijk moet zijn waarop inwoners invloed hebben. Hiervoor zetten we een mix van instrumenten in. Per wijk en per onderwerp kijken we wat het beste werkt.
We zoeken naar manieren om jongeren beter te betrekken, bijvoorbeeld via een

jongerenpanel. Bestaande digipanels gaan we vaker gebruiken. We vragen elk jaar in aanloop naar de Perspectiefnota aan onze inwoners en organisaties wat zij belangrijk vinden. Daarnaast zetten we nieuwe vormen van burgerparticipatie in, zoals burgerberaden waarbij via loting kan worden gezorgd voor een representatieve afspiegeling.

We gaan meer vanuit het perspectief van inwoners werken en minder vanuit de wijze waarop onze ambtelijke organisatie is georganiseerd. We kijken hoe meer wijkbewoners vaker kunnen meebeslissen over de besteding van het bewonersbudget en faciliteren burgerinitiatieven zo goed mogelijk. Bewonersondersteuning zetten we voort en de komende jaren is hier 500.000 euro voor beschikbaar. Voor ontmoeten en verbinden maken we jaarlijks 100.000 euro extra vrij.

Een inclusieve en diverse stad

Onze stad is van ons allemaal. Alle Arnhemmers moeten in al hun eigenheid zichzelf kunnen zijn, ongeacht sekse, seksuele geaardheid, genderidentiteit, huidskleur, (etnische) afkomst, religie, levensovertuiging, leeftijd of beperking. Arnhem is in vele opzichten een diverse stad met een verscheidenheid van talenten, achtergronden, ervaringen en zienswijzen. Juist die optelsom van eigenheid en veelzijdigheid maakt onze stad. Daar zijn we trots op. We gaan door met het actieplan *Vrij zijn in Arnhem* en de Regenboogagenda blijft.

Helaas krijgen Arnhemmers nog steeds te maken met discriminatie en racisme. Dit gebeurt in verschillende domeinen van de samenleving, zoals de woningmarkt, arbeidsmarkt, sport, het onderwijs en uitgaansleven. Discriminatie tolereren we nooit. Aangezien we in een systeem leven dat racisme levend houdt, moeten we antiracistisch zijn. Als gemeente pakken we een regierol en doen we alles wat we kunnen om dit tegen te gaan. Om een completer beeld te krijgen van ons eigen slavernijverleden, doen we hier onderzoek naar en gaan we aan de slag met de uitkomsten hiervan.

Onze gemeentelijke organisatie moet een afspiegeling zijn van de Arnhemse maatschappij. Zo zijn en blijven we herkenbaar en toegankelijk voor onze inwoners. Bovendien zijn we ervan overtuigd dat een diverse organisatie ons helpt om vraagstukken vanuit verschillende invalshoeken te benaderen en daarmee de kwaliteit te verhogen. Om hiertoe te komen zetten we de ingezette lijn voort en stellen we quota in. Partners waarmee we samenwerken en waaraan we subsidie verlenen zouden wat ons betreft ook een divers werknemersbestand moeten hebben. De inzet en tijdslijnen die we hierbij aanhouden zijn in lijn met onze eigen doelstellingen. Via onder andere onze inkoopvoorwaarden, subsidievoorwaarden en deelnemingen maken we hier concrete afspraken over.

Toegankelijke openbare ruimte

De komende jaren besteden we meer aandacht aan het VN-Verdrag Handicap

door bijvoorbeeld de openbare ruimte en (gemeentelijke) gebouwen toegankelijker te maken. Voor mensen met een anders werkend lichaam maken we op onze website inzichtelijk waar potentiële fysieke obstakels zijn. Zo kunnen mensen die op pad gaan zich goed voorbereiden op hun route.

Goede vluchtelingenopvang met perspectief

Arnhem is een rechtvaardige, sociale en open stad. We vangen vluchtelingen van waar ook ter wereld ruimhartig op en zorgen voor voldoende en gastvrije vluchtelingenopvang. Ook mensen zonder documenten laten wij niet in de kou staan; wij willen de leefsituatie van deze kwetsbare groep mensen juist verbeteren. Iedereen heeft recht op een menswaardig bestaan en een toekomstperspectief. We verbeteren de noodopvang en de opvang van ongedocumenteerden, gezinsherenigers en nareizigers en bieden hen een beter toekomstperspectief.

Iedereen moet mee kunnen doen, zichzelf kunnen ontwikkelen en een bijdrage aan de samenleving kunnen leveren. Nieuwe Arnhemmers kunnen direct starten met het leren van de taal en het doen van (vrijwilligers)werk of een opleiding. Dit is in het belang van de nieuwkomers zelf maar ook van de stad. Door de druk op de arbeidsmarkt kan Arnhem het talent, de kennis en de ervaring van deze nieuwe Arnhemmers heel goed gebruiken. Om vluchtelingen (met en zonder papieren), statushouders en nieuwkomers die afgelopen jaren naar Arnhem zijn gekomen perspectief te bieden, stellen we een actieplan op. We bieden taalcursussen en andere benodigde ondersteuning aan voor groepen die sinds hun vestiging nog onvoldoende taalbeheersing hebben ontwikkeld.

Een moderne en betrouwbare gemeente

Onze gemeentelijke organisatie is dienstbaar, klantgericht en beoordeelt vragen en aanvragen met een menselijke blik. We kijken kritisch naar ons taalgebruik en communiceren helder en eenduidig. Wie contact wil met de gemeente over een vraag of een klacht, hoeft niet zelf te zoeken maar wordt naar de juiste contactpersoon begeleid. Als gemeente en als stadsbestuur hebben we een open houding, zijn we toegankelijk en informeren we meer proactief. We betalen onze facturen op tijd en beantwoorden vragen en informatieverzoeken binnen de afgesproken termijnen. Loket Zuid heeft veel meerwaarde en dus willen we dit loket weer zo snel mogelijk openen.

We staan midden in de samenleving en onze communicatie moet aansluiten bij de huidige tijd. We vernieuwen onze eigen website omdat deze helaas niet uitblinkt in gebruiksvriendelijkheid. Op de nieuwe site moet beter zichtbaar zijn wat voor een stad we zijn en wat we doen. Citymarketing en de communicatie vanuit de gemeente gaan beter op elkaar aansluiten en meer één verhaal vertellen.

Door naast de Nederlandse ook de Europese vlag uit te hangen, laten we zien dat Arnhem een Europese stad is.

Als overheid dienen we de publieke zaak. Hierbij willen we zo veel mogelijk grip hebben of (weer) krijgen op organisatieonderdelen die op afstand zijn gezet en publieke diensten die door derden worden uitgevoerd. Wanneer blijkt dat het beter is om deze taken weer in de gemeentelijke organisatie op te nemen, doen we dit. Met de grote opgaven waar we voor staan richten we ons op de beweging naar een meer resultaatgerichte organisatie.

Vanwege de krappe arbeidsmarkt is het nog urgenter om te blijven investeren in de ontwikkeling van onze werknemers. Zo blijven zij altijd over up-to-date kennis en vaardigheden beschikken. De gemeente is een aantrekkelijke werkgever die eerlijke lonen betaalt. Om de verdeling van zorgtaken gelijk te trekken, willen we onze werknemers ruime mogelijkheden voor ouderschaps- en zorgverlof bieden.

Het aantal inhuurkrachten willen we fors verminderen. Voor het inhuren van specifieke expertise of ervaring maken we een uitzondering. We voorkomen dat inhuur voor regulier werk wordt ingezet. Om toch snel in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen of wisselende behoeftes van de stad, stellen we een interne flexibele schil in. Hiermee kunnen we desgewenst ook snel op- en afschalen, maar wel op een goedkopere manier waarbij de kennis in de organisatie wordt geborgd.

We vinden de gemeenteraad en de lokale journalistiek cruciaal voor het functioneren van de lokale democratie. Voor de controle van het gemeentebestuur continueren we het lokale mediafonds van 65.000 euro per jaar. Ook komt er jaarlijks 200.000 euro extra budget beschikbaar voor ondersteuning aan de raad, waarbij het aan de raad zelf is om te bepalen hoe ze dit budget besteedt.

Digitalisering met een kritische blik

Digitalisering is een steeds groter wordend onderdeel van onze maatschappij en daarmee van alle beleidsterreinen. We benutten de kansen van de *smart city* op basis van onze waarden. Dit biedt ons mogelijkheden, bijvoorbeeld met betrekking tot efficiency en het gebruik van data. Toch kent het ook zijn beperkingen en risico's. Digitalisering is niet neutraal. Dat betekent dat we bij digitale ontwikkeling steeds bewust en kritisch afwegingen zullen maken. Daar zijn we zeer alert op. Digitalisering mag nooit leiden tot uitsluiting van inwoners die niet in staat zijn hun zaken online te regelen. Voor hen moet er altijd een ambtenaar beschikbaar zijn om hen fysiek of telefonisch te helpen. Ook transparantie is essentieel. We maken zo veel mogelijk informatie en data openbaar en opgevraagde informatie moet zo min mogelijk worden geweigerd.

We investeren in digitale geletterdheid en weerbaarheid van onze inwoners en de gemeentelijke organisatie. We zijn te alle tijden alert op discriminerende algoritmes, daarvoor is in Arnhem geen plaats. Opslag van digitale data kost veel energie en is daarmee niet altijd even duurzaam. Hierin zoeken we voortdurend naar de balans. De gemeente beheert grote hoeveelheden data van inwoners. Het beschermen hiervan is voor ons prioriteit. Ook maken we geen gebruik van algoritmes die mensen volgen.

5. Financiën

Gelet op de grote uitdagingen waar we voor staan, willen we investeren in de stad. Gelukkig is dit ook mogelijk, want de gemeente Arnhem staat er financieel goed voor. We vinden het belangrijk dat dit zo blijft. De begroting moet jaarlijks sluitend zijn en het is belangrijk dat we voldoende buffers hebben om tegenvallers op te kunnen vangen. Tegelijkertijd gaan we geen geld onnodig oppotten terwijl de opgaven in de stad vragen om investeringen.

Wij blijven een weerstandsfactor van 1,4 als uitgangspunt hanteren en 1,0 blijft de ondergrens. Ook de wijze van het berekenen en meetellen van risico's blijft ongewijzigd. Dat biedt voldoende ruimte om tegenvallers op te kunnen vangen. De bestemmingsreserve solvabiliteit wordt opgeheven. We streven naar een solvabiliteitsratio van 14 procent en hanteren 10 procent als ondergrens. Uit de doorrekening van dit coalitieakkoord blijkt dat zowel de weerstandsfactor en de solvabiliteit op dit niveau blijven.

Het financieel beeld begint met de autonome ontwikkelingen zoals in het Informatiedossier en het aanvullend memo zijn opgenomen. Daarnaast maken we een aantal beleidskeuzes die invloed hebben op de beschikbare financiële ruimte:

- De lagere bijdrage voor beschermd wonen en het vervallen van de landelijke taakstelling op de middelen jeugdzorg zijn vanaf 2024 in het beeld verwerkt.
- Uitgaande van het recente regeerakkoord herleeft in 2026 de opschalingskorting en wordt in datzelfde jaar het accres bevroren. Er is een nieuwe financieringssystematiek voor 2026 en daarna aangekondigd waarbij verschillende opties worden uitgewerkt, zoals de vergroting van het lokaal belastinggebied. Hoewel we ons blijven verzetten tegen de opschalingskorting hebben we deze voorzichtigheidshalve vanaf 2026 in volle omvang opgenomen in ons financiële beeld. Tegelijkertijd hebben we het accres in 2026 op het niveau van 2025 gehouden.
- De OZB-opbrengsten, exclusief areaalontwikkeling, worden jaarlijks met 5 procent verhoogd. De verdeling van de OZB-opbrengst niet-woningen over eigenaren en gebruikers wijzigen we van 75%-25% naar 80%-20%.
- De afvalstoffenheffing is nu 84 procent kostendekkend. Dat betekent dat er geld uit de algemene middelen wordt ingezet om afvalverwerking te betalen. Wij vinden het logisch dat de kosten van afvalverwerking gedragen worden door de gebruikers en dat de heffing zoveel als mogelijk kostendekkend is. Daarom verhogen we de heffing de komende 4 jaar stapsgewijs naar 95 procent kostendekkendheid.
- De tarieven van de rioolheffing houden we kostendekkend.
- We streven ernaar de kostendekkendheid van het totaal van leges in deze periode te vergroten.
- De parkeertarieven worden met 0,50 euro verhoogd voor parkeren op straat en in de gemeentelijke parkeergarages. De naheffingsaanslagen (boetes) worden volgens de wettelijke regeling verhoogd.
- Het reguliere tarief van de toeristenbelasting wordt verhoogd met 0,50 euro. Het verlaagde tarief wordt verhoogd met 0,25 euro. Deze extra opbrengsten komen ten gunste van de algemene middelen. Waaruit we verschillende investeringen doen ten gunste van toerisme en recreatie.

De overige financiële ontwikkelingen uit het Informatiedossier (p. 124-126) zijn op onderdelen aangepast en deels in samenhang met de nieuwe opgaven uit het coalitieakkoord gerangschikt onder de categorieën duurzaam, groen, kansrijk en verbonden Arnhem. Na het verwerken van alle keuzes is er 1,6 miljoen euro aan structurele ruimte en 15,8 miljoen euro aan incidentele ruimte.

Al deze afspraken maken we op basis van de informatie die we nu hebben. Jaarlijks beoordelen we de financiële ruimte. We bekijken wat dit betekent voor onze ambities en de lasten. Mochten zich onvoorziene omstandigheden met grote financiële consequenties voordoen, dan gaan we hierover in gesprek. Dit coalitieakkoord is daarvoor uiteraard een belangrijk afwegingskader.

Financieel beeld 2022-2026 *Alle bedragen in euro's x 1000*	2022	2023	2024	2025	2026	I/S

Actuale mutatie Algemene Reserve	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**I/S**
Autonoom	-6.495	-1.032	5.726	4.474	2.468	S
Totaal Actuele mutatie Algemene Reserve	**-6.495**	**-1.032**	**5.726**	**4.474**	**2.468**	

(Autonome) ontwikkelingen	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**I/S**
Gemeentefonds september- en decembercirculaire	11.655	14.753	14.883	15.868	16.178	S
Nominaal 2022	-2.300	-2.300	-2.300	-2.300	-2.300	S
Nominaal 2023		-15.000	-15.000	-15.000	-15.000	S
Stikstofagenda		-100				I
Actualisatie BUIG	-1.300	-1.300	-1.500	-1.500	-1.500	S
Voordeel wsw	452					I
Burgerzaken voordeel BRP straat Zevenaar		508	508	508	508	S
Inschatting aanvullend accres gemeentefonds	5.111	7.641	14.669	16.903	16.903	S
Inschatting schrappen oploop opschalingskorting		4.558	6.097	7.692		I
Inschatting compensatie Jeugdhulp		4.590	3.046	-2.342	-3.576	S
Inschatting herverdeling algemene uitkering		1.235	3.725	5.055	5.055	S
Beschermd Wonen			-2.797	-7.441	-14.689	S
Vervallen taakstelling jeugdzorg			1.263	6.313	6.313	S
Onvermijdelijke ontwikkelingen in lopend beleid						
Uitvoering moties Diversiteit en Inclusie eigen personeel		-65				I
Tekort Bridge to Liberation (21A62)		-100	-100	-200	0	I
Stijging kosten HO door vergrijzing en tariefstijgingen	-424	-994	-1.664	-2.034	-1.904	S
Stijging kosten WRV	-370	-460	-795	-795	-795	S
Stijging kosten doelgroepenvervoer				-274	-262	S
Stijging kosten Jeugd (tariefstijging en volumelstijging)	-2.275	-2.590	-2.684	-1.685	-2.221	S
Voordeel binnen zorgbegroting	6.650	5.518	4.885	3.191	3.261	S
Uitvoeringsagenda Nieuwe Haven		-200	-200			I
Beëindiging woonfuncties woonboten Nieuwe Haven		-500				I
Bijdrage E-depot Gelders Archief		-54	-54	-54	-54	S
Verlenging afspraken voor sw-medewerkers		-920	-1.915	-2.280	-2.280	S

Arnhems Coalitieakkoord 2022-2026

Financieel beeld 2022-2026 *Alle bedragen in euro's x 1000*	2022	2023	2024	2025	2026	I/S
Aanpassing afstemmingsverordening (incl. uitvoeringskosten)	-195					I
Omzetten pilots uitvoering Wgs in structureel beleid		-155	-155	-155	-155	S
Hogere energieprijzen Sportbedrijf		-300	0	0	0	I
Milieutoezicht ODRA		-150	-150	-150	-150	S
Gevolgen Wet kwaliteitsborging bouw		-130	-130	-130	-130	S
Formatie SBR	-1.000	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500	S
Informatieveiligheid&privacy		-1.470	-1.470	-1.370	-1.270	S
Kostenstijging IV/ICT		-635	-635	-635	-635	S
Open en transparante overheid: capaciteit informatievoorziening en kwaliteitssysteem		-200	-200	-200	-100	S
RTV Arnhem / Connect			-100	-100	-100	S
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen: Uitvoeren regionale agenda	-412	-687	-687	-687	-687	S
Onderhoud beweegvoorzieningen in de openbare ruimte		-100	-100	-100	-100	S
Plan van aanpak woonwagenlocaties		-100	-600	-100	-100	S
Uitvoering en handhaving reguleringsinstrumentarium (ODRA)		-60	-60	-60	-60	S
Risico op kapitaalvernietiging groot onderhoud wegen			-23	-46	-69	S
Klantenservice		-100	-100	-100	-100	S
Beleidskeuzes						
Indexatie OZB obv CPI met extra ruimte tot 5% jaarlijks		2.790	4.240	5.690	7.140	S
Verhoging afvalstoffenheffing (in 4 jaar naar 95% kostendekking)		57	1.280	1.990	2.700	S
Verhoging parkeertarieven		2.900	2.900	2.900	2.900	S
Verhoging toeristenbelasting (regulier tarief met € 0,50 en verlaagd tarief met € 0,25)		166	166	166	166	S
Stopzetten dotaties aan BR Solvabiliteit		6.110	3.693	2.941	2.941	S
Vrijval BR Solvabiliteit		20.447				I
Vrijval uit algemene reserve bij weerstandsfactor van 1,4		19.284				I
Totaal (autonome) ontwikkelingen en beleidskeuzes	**15.593**	**59.388**	**25.435**	**26.978**	**13.327**	

Financieel beeld 2022-2026 *Alle bedragen in euro's x 1000*	2022	2023	2024	2025	2026	I/S

Een DUURZAAM Arnhem	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**I/S**
Stadsontwikkelfonds (aangevuld tot startbedrag van € 10 miljoen)		-4.400				I
Budget stedelijke ontwikkeling		-750	-750	-750	-750	S
Versterken positie huurders		-100	-100	-100	-100	S
Verhuiscoach		-50	-50	-50	-50	I
Verhuurdersvergunning		-250	-250	-250	-250	S
Grofvuil twee keer per jaar gratis ophalen		-750	-750			I
Klimaatfonds		-10.000	-5.000			I
Budget Duurzaamheid (incidenteel)		-500	-500			I
Budget Duurzaamheid (structureel)		-1.500	-1.500	-1.500	-1.500	S
Versterken circulaire economie		-200				I
Transformatie economie en arbeidsmarkt		-500	-500	-500	-500	I
Totaal Een DUURZAAM Arnhem	**0**	**-19.000**	**-9.400**	**-3.150**	**-3.150**	

Een GROEN Arnhem	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**I/S**
Wijkgroenagenda's		-350	-350	-350	-350	I
Vitaliteit, onderhoud en duurzaam beheer parken en bossen		-150	-150	-150	-150	S
Stadslandbouw		-100	-100	-100	-100	I
Klimaatadaptatiefonds		-12.500				I
Budget Groen en Klimaatadaptatie		-750	-750	-750	-750	S
Fietsparkeren		-500	-500	-500	-500	S
Basis duurzame bereikbaarheid incl. transferia			-200	-200	-200	S
Voortzetten milieuzone		-69	-69	-69	-69	S
Ontwikkelen duurzaam mobiliteitsplan	-500					I
Dierenwelzijn (structureel)		-50	-50	-50	-50	S
Dierenwelzijn (incidenteel)		-50	-50	-50	-50	I
Extra handhaving ODRA (structureel)		-150	-150	-150	-150	S
Extra handhaving ODRA (incidenteel)		-150				I
Totaal Een GROEN Arnhem	**-500**	**-14.819**	**-2.369**	**-2.369**	**-2.369**	

Arnhems Coalitieakkoord 2022-2026

Financieel beeld 2022-2026 *Alle bedragen in euro's x 1000*	2022	2023	2024	2025	2026	I/S
Een KANSRIJK Arnhem	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**I/S**
Onderwijshuisvesting		-3.000	-3.000	-3.000	-3.000	S
Overnemen financiering schuldenpreventie bij jongeren		-230	-230	-230	-230	S
Preventieactiviteiten schulddienstverlening		-153	-153	-153	-153	S
Subsidies welzijnspartijen		-1.000				I
Project schoolmaaltijden		-500	-500	-500	-500	I
Vervangen infill kunstgras		-250	-250	-250	-250	S
Energiearmoedefonds	-5.000	-5.000				I
Bijverdienpremie Participatiewet (uitvoeringskosten)		-200	-200	-200	-200	S
Scholen en ander vastgoed als verbindende plek in de buurt		-320	-320	-320	-320	S
Versterken kansengelijkheid rond onderwijs (structureel)		-250	-250	-250	-250	S
Versterken kansengelijkheid rond onderwijs (incidenteel)		-250	-250	-250	-250	I
Bestaanszekerheid en Perspectief (op werk)		-2.000	-2.000	-2.000	-2.000	I
Verlenging Werkinvesteringsfonds		-1.250				I
Gelrepas en openbaar vervoer, € 1,-		-375	-375	-375	-375	S
Aanpak leefbare wijken		-500	-500	-500	-500	S
Budget 'Vrij zijn in Arnhem'			-200	-200	-200	I
Uitbreiden beschikbaarheid Prep bij GGD		-100	-100	-100	-100	I
Arnhem-Oost aanpak (structureel)		-1.500	-1.500	-1.500	-1.500	S
Arnhem-Oost aanpak (incidenteel)		-2.500	-2.500			I
Totaal Een KANSRIJK Arnhem	**-5.000**	**-19.378**	**-12.328**	**-9.828**	**-9.828**	

Een VERBONDEN Arnhem	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**I/S**
Opvang en toekomstperspectief vluchtelingen en ongedocumenteerden		-250	-250	-250	-250	I
Actieplan statushouders en oude nieuwkomers		-250	-250	-250	-250	I
Cultuurprogrammering		-250	-250	-250	-250	S
Cultuurintensivering Zuid (Centrum in Zuid)		-250	-500	-750	-1.000	S
Jacobiberg		-500	-500	-500	-500	S
Gratis cultuurbezoek < 18 jaar		-200	-200	-200	-200	I
Evenementen(beleid)		-150	-150	-150		I
Dutch Green Week		0	-200			I

Arnhems Coalitieakkoord 2022-2026

Financieel beeld 2022-2026 *Alle bedragen in euro's x 1000*	2022	2023	2024	2025	2026	I/S
Beleefbaar erfgoed		-50	-50	-50	-50	I
Bewonersondersteuning wijkbudgetten		-500	-500	-500	-500	S
Ontmoeten en verbinden		-100	-100	-100	-100	S
Jongerenwerk 3.0		-315	-315	-315	-315	S
Extra wethouder	-83	-165	-165	-165	-83	I
Lokaal mediafonds		-65	-65	-65	-65	S
Versterken slagkracht raad		-200	-200	-200	-200	S
Verbeteren digitale dienstverlening		-500	-500			I
Versnellen digitalisering		-500	-500			I
Totaal Een VERBONDEN Arnhem	**-83**	**-4.245**	**-4.695**	**-3.745**	**-3.763**	
Totaal	**3.515**	**913**	**2.369**	**12.359**	**-3.315**	

Totaal	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	
(Autonome) ontwikkelingen en beleidskeuzes	9.098	58.355	31.161	31.451	15.795	
Een Duurzaam Arnhem	0	-19.000	-9.400	-3.150	-3.150	
Een Groen Arnhem	-500	-14.819	-2.369	-2.369	-2.369	
Een Kansrijk Arnhem	-5.000	-19.378	-12.328	-9.828	-9.828	
Een Verbonden Arnhem	-83	-4.245	-4.695	-3.745	-3.763	
Totaal	**3.515**	**913**	**2.369**	**12.359**	**-3.315**	
Waarvan structureel	8.841	2.104	11.687	10.032	1.618	
Waarvan incidenteel	-5.325	-1.191	-9.318	2.327	-4.933	

Effect op weerstandsfactor	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	
Weerstandsfactor	1,7	1,4	1,5	1,7	1,6	

GROEN LINKS

D66

Arnhem Centraal

Partij voor de Dieren

PvdA

Volt

ontwerp: Het Lab ontwerp + advies, Arnhem | fotografie: Suzanne Valkenburg